

SINDIKALNO UDRUŽIVANJE: Kolektivne pregovore u privatnom sektoru nametnut će europska direktiva

Objavio **Ivica Buljan** - 18. rujna 2023.

Hrvatska udruga poslodavaca

Foto: SSSH & HUP

Piše: **Ivica Buljan**

Djelovanje sindikata u privatnom sektoru, za razliku od javnog sektora, puno je teže i podložno je raznim preprekama pa čak i otvorenim zabranama djelovanja sindikata kod pojedinih poslodavaca.

Kako navodi Darko Šeperić, izvršni tajnik za javne politike, projekte i edukaciju Saveza samostalnih sindikata Hrvatske (SSSH) ključan problem je što dobar dio poslodavaca u Hrvatskoj i dalje teško prihvaća da je u tržišnom gospodarstvu normalno da poslodavac sa sindikalno organiziranim radnicima pregovara o njihovim plaćama, odnosno raspodjeli novostvorene vrijednosti.

“Često žele pregovarati o ostalim uvjetima rada i eventualno dodatnim materijalnim pravima, ali određivanje plaća bi ostavili za sebe. A posebno im teško pada to da o plaćama treba pregovarati redovno i da one redovno moraju rasti, ovisno naravno i o rezultatima poslovanja i o troškovima života. Stoga su normaliziranje redovnih pregovora o plaćama i puno ostvarivanje slobode sindikalnog organiziranja u praksi ključni prioriteti sindikata u privatnom sektoru”, navodi Šeperić i dodaje kako da kao i drugdje, u Hrvatskoj je stopa članstva u sindikatu veća u javnom, nego u privatnom sektoru.

“Glavni razlog tome je što su radna mjesta u javnom sektoru sigurnija, a prakse zastrašivanja i kažnjavanja radnika zbog sindikalnog angažmana bitno rjeđe. No sindikati su i u privatnom sektoru itekako prisutni. Otprilike polovica od stotinjak tisuća članova sindikata udruženih u SSSH zaposleni su u privatnom sektoru. Najveći problem sindikatima je organizirati nova privatna poduzeća u kojima mnogi poslodavci, nekad suptilnije, a nekad grublje i otvorenije, pokušavaju spriječiti uključivanje radnika u sindikat. Tako svaka godišnja bilježnica nekog sindikata u sindikalnom organiziranju takvih poduzeća ne

na upit može li ukratko usporediti djelovanje sindikata u javnom, odnosno privatnom sektoru te koji su problemi, prednosti, mane... na jednoj, odnosno drugoj strani naš sugovornik kaže: "Sindikata u javnom sektoru je s jedne strane lakše djelovati, jer su nepoštivanja radničkih prava ipak bitno rjeđa i jer se, barem kad govorimo o državnim i javnim službama, kolektivno pregovara samo s jednim poslodavcem. S druge strane, ti su pregovori često previše opterećeni pokušajem ubiranja političkih bodova, od strane vladajućih, ali i opozicije, što onda dodatno komplicira njihov kontekst. U privatnom sektoru kolektivno pregovaranje je zahtjevnije jer u većini sektora moramo pregovarati sa svakim pojedinim poslodavcem, odnosno poduzećem, zasebno."

O tome da li Vlada shvaća kolika je razlika između djelovanja sindikata u javnom i privatnom sektoru i čini li po pitanju težeg djelovanja sindikata u privatnom sektoru nešto Šeperić navodi: "Vlada se svakako puno više bavi sindikatima javnog sektora, prema kojima je u dvostrukoj ulozi – s jedne strane s njima pregovara kao poslodavac, a s druge kao javna vlast vodi javne politike i postavlja zakonodavni okvir na području kolektivnih radnih odnosa. Nažalost, u tom drugom dijelu misli da često nedovoljno razumiju neke aspekte djelovanja sindikata i udruga poslodavaca čak i u javnom, a posebno u privatnom sektoru, navodi Šeperić i dodaje da posljedično, smatra i da bi Vlada mogla i trebala učiniti više da osigura poštivanje prava na sindikalno organiziranje i kolektivno pregovaranje u privatnom sektoru."

"Izrada Akcijskog plana za promociju kolektivnog pregovaranja, koji je Hrvatska u obavezi usvojiti zbog europske direktive, mogla bi biti prilika za napredak u tom smjeru i nadam se da ju nećemo propustiti. No treba reći i da se ovaj problem u krajnjoj liniji ne može do kraja riješiti zakonima i javnim politikama. Jedan važan dio uvijek ostaje na radnicima, njihovoj svijesti o svojim pravima i spremnosti da se organiziraju i za njih založe. Drugim riječima, sve dok bude radnika koji su spremni šutke prihvatiti da se njihova radnička i sindikalna prava ne poštuju, bit će i poslodavaca koji će to pokušavati iskoristiti", zaključuje Šeperić.

Kao što je naglasio i naš sugovornik, dakako, zaposlene kako u javnom tako i u privatnom sektoru najviše zanimaju plaće te su oko toga i stalna neslaganja i sukobljavanja tko više uzima, daje ili profitira.

Naravno i u sindikatima su svjesni i činjenice da se djelovanje u oba sektora prožima i ne može jedno bez drugog. Tako se u jednom komentaru na stranicama Sindikata grafičara i medija u Hrvatskoj navodi kako postoje dva svijeta.

Jedan je virtualan i u njemu se živi kao da krize uopće nema: u njemu se, u pravilu, ne ostaje bez posla, u njemu se prima 13. pa čak i četrnaesta plaća, u njemu se efektivno radi nekoliko sati dnevno, njegovi stanovnici u njemu koriste sva prava i beneficije koja su im osigurana zakonom i kolektivni ugovorima. I to je u redu. Kad ne bi postojao i onaj drugi, okrutniji svijet u kojem živi druga polovica Hrvata. U tom drugom svijetu, stvari funkcioniraju malo drukčije: u njemu vlada poduzetnik kojeg zanima samo profit, jer jedino tako može opstati i isplaćivati plaće. Oni koji, pak, kod njega rade sretni su da uopće mogu raditi i primati plaću. Taj okrutni poduzetnik i nije baš tako okrutan kao što se na prvu čini: on, samo, naime, jako dobro zna da njegovi radnici moraju raditi za sebe, za njega, ali i za sve stanovnike onog virtualnog dijela i za onog koji više ne radi, ali je "spletom nesretnih okolnosti" sve što je zaradio proćerdano, te za onog koji ima posao bez kojeg gotovo ne može ostati i kojeg ne zanima baš previše otkud to njemu uredno stiže nadnica svaki mjesec, navodi se u komentaru te dodaje kako se uloge u ta dva svijeta moraju, jasno je, ponešto drukčije rasporediti sa zaključkom: "Glavna uloga bezuvjetno mora pripasti poduzetniku i radniku – i to gotovo ravnopravno. Oni su, naime, ti koji moraju voditi, raditi i zarađivati, dok im oni u sporednim ulogama moraju maksimalno asistirati."

Matice hrvatskih sindikata je u sklopu projekta „Doprinos tripartitnom socijalnom dijalogu – perspektive tržišta rada“ objavila monografiju „Odnos plaća u javnom i privatnom sektoru u Hrvatskoj“, u kojem su predstavljeni načini utvrđivanja plaća u javnom i privatnom sektoru u zemljama članicama Europske unije. Detektiran je način utvrđivanja plaća u javnom sektoru u Hrvatskoj, dubinski su analizirani podaci Državnog zavoda za statistiku o kretanju plaća u javnom i privatnom sektoru, a na kraju je utvrđen i stupanj povezanosti plaća ova dva sektora.

Inače, svi problemi koji su permanentni, a u to se ubraja i odnos privatnog i javnog sektora i djelovanje sindikata, pokušavaju se riješiti kroz zajedničko Gospodarsko socijalno vijeće koje čine predstavnici reprezentativnih sindikata, vlade i privatnog sektora koji djeluju kroz hrvatsku udruhu poslodavaca.

Prema sporazumu o osnivanju GSV- a svi potpisnici uređuju osnivanje, sastav, ovlasti, djelokrug i način rada Gospodarsko- socijalnog vijeća na nacionalnoj razini, kao najvišeg oblika tripartitnog socijalnog dijaloga u Republici Hrvatskoj. Cilj rada Vijeća je zaštita i promicanje gospodarskih i socijalnih prava, odnosno interesa radnika i poslodavaca, vođenja usklađene gospodarske, socijalne i razvojne politike te poticanja, sklapanja i primjene kolektivnih ugovora.

U članku 285. Zakona o radu koji se odnosi na Gospodarsko socijalno vijeća stoji:

"Radi utvrđivanja i ostvarivanja usklađenih djelatnosti u cilju zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih prava odnosno interesa radnika i poslodavaca, vođenja usklađene gospodarske, socijalne i razvojne politike, poticanja sklapanja i primjene kolektivnih ugovora te njihovog usklađivanja s mjerama gospodarske, socijalne i razvojne politike, može se osnovati Gospodarsko-socijalno vijeće. Djelatnost Gospodarsko- socijalnog vijeća temelji se na ideji trostrane suradnje Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada), sindikata i udruga poslodavaca, na rješavanju gospodarskih i

treba rješavati kroz ZOR kako bi se zasitio široki krug radnika koji nisu pokriveni kolektivnim ugovorima, istaknuo je Sever, upozorivši kako je u Hrvatskoj kolektivnim ugovorom pokriveno oko 46 posto radnika, od toga u privatnom sektoru jedva 20.

Na dugoj strani predsjednik Vijeća članova Hrvatske udruge poslodavaca (HUP) Ivan Mišetić smatra da je se usprkos svim nedaćama poboljšala kvaliteta socijalnog dijaloga.

“Naučili smo da možemo imati različite stavove, a svejedno nastaviti komunicirati, ali i da je Vlada imala dobre namjere u pomoći građanima i poduzetnicima”, kazao je Mišetić.

Dijalog u tripartitnom krugu je intenzivan i trajan, ali su rezultati manjkavi! Naime, sve dok poslodavci u privatnom sektoru izbjegavaju kolektivno pregovaranje i potpisivanje kolektivnih ugovora bit će prijevora i ostat će neuređeni odnosi između radnika i poslodavaca u privatnom sektoru, što je zapravo najveći sindikalni problem, a samim time i problem radnika koji zarađuju za život.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije

